

Skrudl'k M. dr, Królowa Korony Polskiej, Lwów 1930.

Szczotka St., Chłopi obrońcami niepodległości w okresie Potopu, Kraków 1946.

Szydelsk. S. ks. dr, Słów kilka o obrazie N. Maryi Panny Łaskawej w katedrze lwowskiej, Lwów 1906.

Sreniowski St., Dzieje chłopów w Polsce, Warszawa 1947.

Sreniowski St., Sluby Jana Kazimierza (Kwestia chłopska w Polsce w XVII w., s. 114—151), Warszawa 1955.

Kraków

Ks. TADEUSZ GLEMMA

OBRAZ MATKI BOSKIEJ ŁASKAWEJ W KATEDRZE LWOWSKIEJ *)

Obraz Matki Boskiej Łaskawej w katedrze lwowskiej stworzyła miłość dziadka do wnuczki. Józef Wolfowicz, obywatel lwowski, wymalował obraz Matki Boskiej po śmierci swej wnuczki Katarzyny, córki Wojciecha Domagalicza i Katarzyny z Wolfowiczów. Obraz wymalowany jest na desce 3/4 łokcia szerokiej a wysokiej ponad łokieć. Matka Boska z Dzieciątkiem na prawym ręku unosi się w obłokach w otoczeniu aniołów, a dwaj z nich trzymają nad Jej głową koronę. Matka Boska unosi się nad miastem. Na dole obrazu klęczy niewiasta i mężczyzna, oboje z różańcem w ręku.

Rodzice powiesili obraz w pobliżu grobu córki we framudze muru cmentarnego od ul. Halickiej za prezbiterium katedry (cmentarz grzebalny naokoło katedry istniał do 1783 r.). Obraz ten stawał się szybko ulubionym obrazem i przyciągał coraz więcej wiernych na modlitwę. Łaski uproszone przez modły przed obrazem Matki Boskiej na murze cmentarnym, stąd zwanej „Murkowej“, sprawiły, że zaczęto ją nazywać Matką Boską Łaskawą.

I dobro obrazu i wygoda wiernych, gromadzących się na modlitwę przed tym obrazem, stały się przyczyną, że brat zmarłej Katarzyny, Jan Domagalicz, adwokat Władysława IV, wybudował w 1645 r. w oparciu o prezbiterium katedry kaplicę przechodnią, aby mogły się odbywać procesje naokoło katedry. Kaplicę zwano „Domagalicką“. Napis, jaki umieszczono w kaplicy pod obrazem, jest ujęciem ówczesnego stosunku ludności

*) Por. rycinę na początku numeru.

Lwowa do obrazu Matki Boskiej Łaskawej, Murkowej, bo dedykacja mówi, że wybudowano tę kaplicę Marii, bez zmyślenia pierworodnej poczętej Matce Boga, ucieczce grzeszników, obrończynie chrześcijan, Polski władczyni, królowej i księżnej. Napis kończył się wezwaniem: przechodnie pozdrawiajcie Ją z aniołem.

Gdy miasto przetrzymało oblężenie Chmielnickiego w 1648 roku, umieściło w kaplicy Domagaliczkiej tablicę z napisem, iż senat i lud po oswobodzeniu miasta od oblężenia uznają i wierzą, że Maria jest groźna jak zastępy rycerskie. Po zwycięskiej bitwie pod Zborowem w 1649 r. odbyło się tu nabożeństwo dziękczynne, a po zwycięstwie pod Beresteczkiem w 1652 r. odśpiewano na polecenie króla w kaplicy Domagaliczów uroczyste „Te Deum“, a rycerstwo składało przy tym zdobyte chorągwie u stóp Matki Boskiej Łaskawej.

Mając te wszystkie fakta na względzie, nie okazuje się nam czymś niespodziewanym, a raczej jest czymś zupełnie zrozumiałym i jasnym, iż śluby Jana Kazimierza zostały złożone w 1656 r. przed obrazem Matki Boskiej Łaskawej w katedrze lwowskiej.

Nabożeństwo do Matki Boskiej Łaskawej w kaplicy Domagaliczów ustawicznie rosło, tworzono fundacje mszalne itd. Gdy jednak arcyb. Wacław Sierakowski postanowił odrestaurować katedrę i wprowadzić zmiany, które były potrzebne, postanowił też znieść kaplicę Domagaliczów, a obraz Matki Boskiej Łaskawej przenieść do katedry i umieścić w głównym ołtarzu. Ten plan spotkał się ze stanowczym oporem miasta. Magistrat wniósł skargę do Rzymu w 1760 r. i 1761 r.: Rzym dał zezwolenie na przeniesienie obrazu dopiero w 1765 r.

Przeniesienie obrazu Matki Boskiej Łaskawej do katedry odbyło się 11 maja 1765 r. w przeddzień święta Matki Boskiej Łaskawej, które obchodzono 12 maja. Przeniesienie odbyło się bardzo uroczysto z udziałem Trybunału Koronnego pod przewodnictwem Ignacego Krasickiego, cechów, bractw i tłumów wiernych, nie mówiąc o licznych udziałach duchowieństwa trzech obrządków, tak świeckiego jak i zakonnego. Procesja z obrazem obeszła rynek wśród odgłosu dzwonów i orkiestr i wśród huku armat. Procesję prowadził sam arcybiskup, a po wniesieniu obrazu do katedry, bogato na tę uroczystość ozdobionej, zachę-

cał w gorącym kazaniu do takiego nabożeństwa do Matki Boskiej Łaskawej, jakie wierni mieli dotychczas.

Odnowioną katedrę pomalował Sierakowski pędzlem Stanisława Strońskiego. W prezbiterium na ścianach wymalował cztery obrazy, które wiązały się treścią z obrazem Matki Boskiej Łaskawej: cudowne ocalenie kan. Jana Solikowskiego, cudowne uleczenie króla Jana III Sobieskiego w 1672 r., gdy był jeszcze hetmanem koronnym, śluby Jana Kazimierza w 1656 r., składanie sztandarów i postać rycerza z tarczą, na której był napis: Regina Regni Poloniae. Na zewnątrz zaś katedry na ścianie prezbiterium od ul. Halickiej wymalował Sierakowski obraz Matki Boskiej Łaskawej.

W 1776 r. 11 maja dokonał arcyb. Sierakowski koronacji obrazu Matki Boskiej Łaskawej koronami poświęconymi przez pap. Piusa VI. Po niesporach odbyła się procesja z cudownym obrazem po całym mieście. Miasto uwieczniło też swą cześć dla Matki Boskiej Łaskawej, umieszczając z okazji koronacji tablicę srebrną pozłacaną z napisem, którym wyraża swą cześć dla swej Opiekunki i prośbę o dalszą opiekę.

Gdy odnawiano katedrę w latach 1892—1899, dokonano i pomalowania katedry. Przy nowym malowaniu znikły w prezbiterium obrazy Strońskiego, związane treścią z obrazem Matki Boskiej Łaskawej, za wyjątkiem jednego. Był to jeden z przejawów osłabienia kultu Matki Boskiej Łaskawej w katedrze lwowskiej. Nad ożywieniem nabożeństwa, przypominając śluby Jana Kazimierza, zaczął pracować ks. arcyb. Bilczewski. Ostatnio przed wojną dokonano restauracji obrazu; przy tej sposobności odsłonięto cały obraz, zdejmując metalową sukienkę.

Kraków

Ks. TEOFIL DŁUGOSZ

ŚWIĘTO MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ

Założony w 1382 r. klasztor paulinów przez Władysława księcia opolskiego na Jasnej Górze Częstochowskiej już w początku XV stulecia stał się ośrodkiem silnego ruchu pątniczego z ziem ówczesnej Polski. Przedmiotem kultu stale potężniejącego we wszystkich warstwach społeczeństwa był i jest wsła-